

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJU KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok ... 4 koruny — hal.
Na pol roka ... 2 " — "
Na štvrt roka ... 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
páp. komorník, kraj. vyslanec.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.

sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak neďavajú.

Nespíte ľudáci!

Na političnom obzore tmavé mrákavy vidieť. Vláda vo veľmi neprijemnom položení sa nachodí. Minister Fehérváry nemyslel, že opozícia tak nemilosrdne bude napádať jak jeho, tak aj vládnú stranu pre vojenské predlohy. Vládni ablegáti strachom sú dojatí. Nespokojne hľadajú na útok, ktorý opozícia na vládu činí, a šepkajú medzi sebou, čo asi bude, keď opozícia zvíťazí. Tak sa cítia, ako potkany na lodi, ktorú voda zaplavila. Ministri tiež sú netrzezliví, že sľub, ktorý viedeňským pánom dali, nebudú môcť splniť. Széll vyhráza sa, že rozpošle snem a nariadi nové voľby, aby opozíciu zoslabil a s poslušnou väčšinou svojou všetko previedol, čo len chce. Tohoto vyhrážania človek vážneho smýšľania nenaláká sa, ba naopak, s polutovaním hľadí na vládu, ktorá v nemožnosti svojej takýmto spôsobom chcela by vytrhnúť zbroj z rúk opozície, aby ju zahaňbiť, a národ väčšmi odaniť mohla. No, nepodariť sa jej úmysel, lebo je veľmi detinský. Opozícia nemá sa čoho báť, lebo však národ s ňou súhlasí, a tak sám povzbudzuje ju k vytrvanlivosti. Ale aby vládu porazil sme mohli, k tomu nie je dosť, aby len opozícia naliehala naňu, ale národ sám musí sa pohnúť. Nech sa teda prebudí z ľahostajnosti! Nech porozumie, že o jeho kožu sa jedná! Nech použije silu a schopnosť k obrane, aby vládu, ktorá na škodu jeho účinkuje, ztroskotat' mohol. Nech je koniec panovaniu jednej spoločnosti, ktorá vždy len svoje záujmy držala pred očima, národu však krivdy a škodu robí. My ľudáci v prvých radoch budeme stáť. Všetky my najviac sme utratili, podstúpili a obetovali; je čas, aby vyrovnali sme sa s nepriateľmi. My na

kresťanskom stanovisku stojíme. Za vieru a za vlasť bojujeme. Jak cirkev, tak aj vlasť našu milú udržať chceme na veky. Dobré vieme, že mnoho nepriateľov máme. Veď strana naša v snemovni veľmi kole oči liberantom. Tých pár smelých, odvážlivých a cirkve verných zástupcov našich tam nenávidia. Tak broja oproti nim, ako oproti všetkým ľudakom. Lenže nelakáme sa ani hrozby, ani prenasledovania, lebo povzbudzuje nás to pevné presvedčenie, že za pravdu a za dobrobyt národa bojujeme. Vidíme márne namáhanie liberantov, aby zničili nás mohli. Vidíme, ako by radi podkopali koreň strany našej. Vieme, že nenávisť chovajú oproti nám, ale vzdor tomu nepoddáme sa. Ej nie, čo by čo robili! Neudusíme lásku v srdci, s ktorou ku strane našej sa vinieme. Nezapredáme presvedčenie, čo by čo sľubovali, a čo by ako hrozili sa nám. Nádej a dôvera tiež nevyhasne v nás, lebo istotne vieme, že liberalizmus padnúť musí, a že nešťastlivý národ sám bude na tom, aby pokoj mal a spravodlivých vodcov dostal. Toto ale len tak možno docieľiť, ak ústavu krajiny na kresťanský základ položíme. Kresťanstvo musí panovať v krajine našej, a nie židovčina a frajmaurerstvo. Viera a vlastenectvo musí naplňovať srdcia občanov. Cudzí obyčaje, mravy a duch zahynúť musia. Brániť sa musíme oproti kazárom, ktorí nenávisťou zúria oproti nám, a tisíce súvercov našich ženú do otroctva, a iné tisíce na žobrákov obrátia. Konec musíme urobiť tej nespravodlivosti, aby ustavične jedna trieda vladárila nad krajinou a robila s národom čo len chce. Národ nesmie ďalej zostať bezživotným nástrojom. My mu dáme k tomu oduševnenia, vôle, umu a sily. Všetky väčšina národa s nami drží. Kresťanstvo ešte nezahynulo, hoc utláčajú, hania

a potupujú ho. Povýšiť musíme všetkých, ktorí utlačení, znevážení a ukrivdení sú. Práva občanské aj pre týchto musíme vydobudnúť. Nebudeme ďalej trpeť tú nespravodlivosť, aby pospolitý ľud len farchy znášal a práva žiadneho nemal. My ho vyslobodíme z otroctva. Musí nadobudnúť povedomia, statočnosti a samostatnosti. Cítiť musí, že človekom je a nie nástrojom vlády. Že so sebou sám vládze, a nie je poddaný nikomu. Tyranov nebude mať viac nad sebou, lebo slobodný občan nekloní hlavu, ani pred najvyšším tyranom.

Úloha, ktorú previesť chceme, nie je ľahká. Napraviť chyby, ktoré dobrovoľne tolké roky páchajú; povýšiť ľud, ktorý v temnote a v zapovrhnutí držali; zničiť jedno riaditeľstvo, ktoré len násilnosť a svevolu poznalo; uviesť spravodlivosť, kde toľko krivdy a zbojstva robí sa: všetko toto prevyšuje sily nie len jedného človeka, ale aj veľa ľudí. K tomu potrebný nám je celý národ. A to národ, ktorý kresťanstvo vyznáva, a ktorý sám chce rozhodnúť nad osudom svojim. Smer, v ktorom kráčať treba, vyznačili sme. Tam je on v programme ľudovej strany. Aj prostriedky sme určili, ktoré k práci použiť treba. Tě načím šíriť a hlásať na vše strany. Ľahko to pojde. Veď vláda, ktorá nás tolké časy sužuje, je nie národnia. Za tú len židi, lakomci, podlizáči a jej zaviazaní ľudia — ktorých vydržiava — sú. Nuž nespíte ľudáci! Do práce sa priatelia, lebo veru smutná budúcnosť čaká na nás. Národ hynie a zúfa. Riedia sa rady jeho, iebó tisíce idú do cudziny. Kresťanstvo tiež veľa trpí. Chcú ho vykoreniť, aby modlárstvo nastalo. Jak spoločenský, tak aj politický život to prezradzujú, že u nás je veľa hniloby a nečistoty. A preto prúd, ktorý zničiť má kresťanské Uhorsko, zastaviť musíme. Práca táto horlivé srdcia, silné ramená a statočné duše požaduje. Ľudová strana má ich, len že nie sú dostatočné k tomu, aby cieľ vznešený previesť mohli. Spojiť musíme sily, bratia! Jednou rodinou musíme byť, pod vedením spravodlivých a láskyplných otcov. Zariadiť musíme okrese tak, ako prievidzký a žabokrecký je. Tam každý ľudák horlivý bojovník, a nedobytná pevnosť je.

Rozširovať treba «Kresťana», aby nebolo dedinky, ba domu, kde by ho neznali a nečítali. Však on je jediným priateľom vašim. Z každého riadku jeho láska a dobrosrdečnosť vyzerá. Za vás a za spravodlivosť bojuje. Bráni cirkev aj

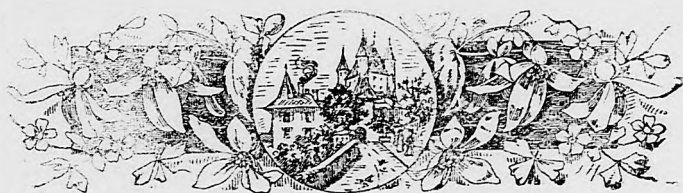
vlasť oproti nápadom. Majte si v úctivosti priateľa tohoto, ktorý tak mocným zastupiteľom vašim je. Zakladajte potravné a vzdelávajúce spolky, aby aj skrze to vyvinula sa medzi vami bratská láska a svornosť. Bráňte sa oproti úzere, opilstvu a nemravnosti. Nadobudnite čím viac duševných pokladov, lebo chladné srdcia a zanedbaný ľud nič dobrého a vznešeného nie je vstave previesť. Chystajte pôdu dobe kresťanstva.

Pamätajte, že bedákanie nič nespomôže, ale len namáhavá práca!

Naničhodník je ten, ktorý neobetuje za cirkev a za vlasť!

Víťazstvo nemožno vydobudnúť bez boja!

Nespíte teda ľudáci! Hore sa do práce!

POLITICKÉ CHÝRY.

Proti vojenským predlohám.

Vojenské predlohy natrafily na o mnoho väčší odpor so strany daň platiaceho občanstva, než by si to bola vláda myslela.

Do dneška na toľko dospely už veci, že sa nebojuje viacej len proti zvýšeniu počtu regrútov, ale viacej klade sa váha na to, aby za to zvýšenie počtu regrútov — jestli by tomu predsa vyhýbať sa nedalo — aspoň isté požiadavky v prospech uhorských občanov sa uplatnily. Takéto ale požiadavky, ktoré protivné vládě stránky predkladajú, sú dvojakého smeru: asice, strana Koššuthovcov žiada, aby vo vojsku spoločnom výraz obsiahla neodvyslost Uhorska. Preto žiadajú Koššuthisti, aby boly vo vojsku odznaky (zástavy) aj uhorské, aby dovolené bolo aj rečou maďarskou vybavovať úradné záležitosti u vojska, aby nemohol byť dôstojníkom taký, ktorý nezná úplne reči maďarskej. Koššuthisti tedy tak hovoria, že keby to terajšie vojsko nebolo nám cudzie, ale bolo by naše: v tomto páde že milerád odhlasovali by zvýšenie počtu regrútov.

Ľudová strana nestavia sa proti smeru Koššuthistov, ale so svojej strany nechce sa uspokojiť len s takými požiadavkami, ako si to Koššuthisti žiadajú. Ľudová strana je presvedčená o tom, že krajina naša za dnešného biedneho postavenia svojho hospodárskeho na žiaden pád nevydrží farchy, ktoré spojené budú s rozmnožením sa vojska. A bárs by aj privolili rakúski páni k požiadavkám Koššuthistov, preto len predsa zostane nám farcha na krkách. Pre daň platiaci ľud o veľa význam-

nejšie by bolo, keby sa počet vojska vôbec nezvyšoval, alebo jestli to predsa prevedú, v tom páde aby neomylné zaviedla sa dvojročná služba vojenská. V zavedení dvojročnej služby pocítil by národ o mnoho väčšej vynáhrady, nežli by mal z toho, keby sa len požiadavky Košuthistov do ohľadu braly. Lebo to je nie žiaden kumšt uhádnuť, že jestli by všetci vojaci na miesto troch rokov len za dva roky slúžili, *vtedy výdavky a trovy na ten tretí rok vojenčenia musely by z väčšej stránky prestať, a či odpadnúť*. S druhej ale strany mali by aj rodičia o mnoho menšiu ztratu, keby im syn len za dva roky chyboval z domu a nie za tri, ako dosiaľ.

Shromáždenia a prosby proti vojenským predlohám.

Kde-tu vo väčších mestách schádza sa občanstvo a mládež do valne navštevovaných shromáždení, aby osvedčili sa verejne proti zvýšeniu počtu regrútov.

Za príčinu toho množenia vojska udáva sa medzi iným i to, že musíme byť pripravení na prípadne nepokoje — vojny, ktoré začať sa môžu na polostrove balkánskom. Turecká vláda je natoľko vyžítá a vnútorne soslabená, že je nie vstave poriadok udržať medzi sebe poddanými krajinkami, ktoré následkom toho túžia po neodvislosti, aby sa samy spravovať mohli. Zvlášte Macedonia spomína sa, v ktorej nepokoj medzi kresťanským a muzulmanským občanstvom už od rokov trvá, ba sa kamdiel zväčšuje.

Aj o tomto padly slová na shromáždeniach tých, ktoré vydržiavaly sa v poslednie dni v *Budapešti*, v *Zilahu*, v *Hatvane*, v *Novosade* a inde. Rečníci osvedčovali a za nimi všetci prítomní, že nás nemusí hlava bolet pre balkánske nepokoje, lež bedlif máme o to, aby tu doma bol pokoj od psoty.

Privrzcenci našej ľudovej stránky tiež porozumeli naším bojom, a idú nám v pochvaľnom počte na pomoc. So dňa na deň prichádzajú na našu kancelláriu prosbopisy na snemovnu proti vojenským predlohám. Všetkých takýchto petícií (prosbopisov) došlo doteraz do 230, zpo medzi týchto došlo cez ruky ľudovej strany od našich privrzcencov výše 200 takýchto prosbopisov,

My tu znovu upozorňujeme našich milých čitateľov, aby sa ponáhľali s tými prosbopisami, veď to nestojí toľko práce. Len odpíšte na našu ústrednú kancelláriu takto: Néppárti Iroda, Budapest, VIII., József-körút 35., a my vám hneď zašleme hotové hácky s vytlačenu prosbou.

Na takéto hácky nech sa čím viacej voličov, daň platiacich občanov a takých mladíkov podpíše, ktorí už tohoto roku budú museť dostaviť sa k assentírke. — Jestli by vám ale ani táto úprava naša nepostačila, nuž idte sa zpýtať o tom svojmu vp. duchovnému, alebo inému poriadnemu vzdelanejšiemu človekovi. Pamätajte na to, že čím viacej takých prosbopisov prednesieme vláde, tým viac výhľadov budeme mať na to, že vláda bude náklonná prijať aspoň tie podmienky naše o dvojročnej službe vojenskej.

Zvýšenie platov úradníckych.

Štátni úradníci (ministerskí úradníci, sudcovia, úradníci od financdirekcie a berných úradov, professori a učitelia štátni atď.) už od dávna ponosovali sa, že majú tak malé platy, že pri dnešnej všeobecnej drahoste ani vyžiť nemôžu, tým menej postarať sa slušne o rodinu svoju. — My ochotne uznáme, že mnohí z nižších úradníkov štátnych sú skutočne slabo platení, a potrebné by im bolo plat povýšiť — keby bolo odkiaľ! Ale naša krajina práve teraz nemôže sa veľmi rozhadzovať s peniazmi na výdavky také, ktoré by sa aj na iný spôsob mohli zaokryť, asíce tak, že by sa maly úrady znovu usporiadať a zbytočné stanice úradníckej maly by jednoducho prestať. Lebo dnes máme toľko tých úradov, že pri vybavení dosť malichernej veci podávajú si aj deväťorí jedno a to isté písmo. Nuž keby nebolo toľko tých úradníkov zbytočných, bolo by možné lepšie platiť tých potrebných — a to by nestálo žiadnych nových tiarch. Dosť nám je toho, že platíme na civilné matriky, že povýšili nám kvótu o try miliony, že je civilista zvýšená, že nám hrozí nová farcha z povýšenia počtu regrútov.

Vláda vzala do tohoročieho rozpočtu 17 millionov aj 800 tisíc korún na povýšenie platov úradníckych. A pánom úradníkom ani toto nestačí. Jedno za druhým ohlasujú sa na svojich poradách, že je to málo, že im treba viac. Nuž treba jako treba; ale kto povýši dôchodky daň platiaceho občana aby viacej dane vysolíť mohol? Páni úradníci iba na to nech ponosujú sa, že tým najlepšie plateným vysokým úradom pridáva sa najviacej: o 2000, až o 4000 korún viac, kdežto tým najchudobnejším nadelili len 50—60 korún poprávky. My nehovoríme, že by to bolo spravodlivé delenie; ale práve preto páni úradníci nemali by len jednoducho pýtať si väčšie platy, ale pomysleť by mali aj na to, že ľudu tiež ubýva s roka na rok na dôchodkoch, a biedny ľud nemôže udržovať mnoho bohato platených úradníkov. Nech sú úrady jednoduššie zariadené; nech sa tým najbohatším nepridáva už, iebo je škoda vodu liať do Dunaja, potom by sa každému dostalo toľko, aby pvi skromnosti slušne vyžiť mohol i s rodinou.

Úradníci ale dobre vedia, že vláda je *odkázaná* na nich, veď proti vôli úradníkov sotva by vedela dostať jedného liberálneho ablegáta. A to vie dobre aj vláda sama, preto nepochybujeme, že učíní všetko, len aby si svojich poslušných úradníkov nerozhnevala — a občanstvo nech len hľadá potom, zkadiaľ by vedelo viacej dane sohnáť pre vládu a jej úradníkov.

O novobaňskej voľbe.

Pri poslednej dočasnej voľbe ablegátskej v novobanskom okrese uchádzali sa traja kandidáti o mandát, asíce: gróf Wickenburg liberál, Kaldrovics s mimostranným programom a Kabina so slovenskonárodným. Ľudová strana nepostavila nateraz svojho kandidáta. Nepostavila takého preto, lebo zpo medzi vodcov ľudu žiaden nepriah si toho; aspoň nedali strane našej znať, žeby voličov

svojich hotoví boli získať pod zástavy strany ľudovej. — Za takýchto okolností s istou spokojnosťou vzali sme vzhľadom na tú zpravu, že mimostranný *Kaldrovics* hlása v programe svojom počestné kresťanské zásady. Ponevác ale tento pán kandidát neprihlasoval sa ku strane našej, ani v žiadnom potyku s nami nebol: my ako strana sledovali sme jeho predvolebné účinkovanie tiež neustranne, nezasadavali sme sa zaň, ba ani nedôverovali príliš v jeho víťazstve. Mysleli sme si totiž, že kde ľud vodcov postráda, tam iste bude ten ľud slabý do boja; veď vojsko bez vodcov, to je predsa vždy neistá hra. A zas i to sme si mysleli, že jestli by v tomto okrese bol ľud skutočne oduševnený za kresťanské zásady, vtedy by to nebolo ani možné, aby tak poctivý ľud nemal svojich vodcov; veď trochu len svedomitý človek nemohol by opustiť svojich.

Volebné udalosti novobanské ale priniesly všetkým nám veľké, ozaj smutno-milé sklamanie. Ako nám sdelujú z diaľ, pán *Kaldrovics*, bárs nepriznával sa za ľudáka, ale ten program, ktorý hlásal, že bol docela ľudový. A toto bolo voličom dosť, aby sa vo veľkej väčšine pridali ku *Kaldrovicsovi*. Áno, že sa pridali k nemu s toľkou oduševnosťou, ako naši slávni voličia v privedzkom alebo žabokreckom okrese, na toľko, že nebolo tuším kresťanského roľníka-voliča, ktorý by nebol býval za *Kaldrovicsa*. Všetko čakalo s radosťou na deň voľby, lebo predvídal každý, že stránka dobre usporiadaných voličov istotne musí zvíťaziť. Bol to neobyčajný, doteraz v žiadnom okrese nezbadaný výjav, že títo čestní voličia aj bez vodcov, sami od seba vedeli sa tak mocne a jednotnomyseľne spojiť, že proti nim nebolo možné ničím: ani peniazmi, ani hrozbami nič urobiť.

No pred samou voľbou ako hrom z čistého jasna rozniesol sa chýr, že *Kaldrovics* odstúpil! Ten *Kaldrovics*, ktorý mal istú výhru v kapsi, Nikto tomu nepochopil, ale nesmierná rozhorčenosť opanovala všetkými voličmi jeho, taká rozhorčenosť, že sa ju tu obávame opisovať. A prosím, nech to nikto nemá za zle tomu ľudu. Lebo keď ľud sám so svojej strany vedel tak krásne sa zdržať až do poslednej chvíli, keď už len za dakoľko hodín boli by mohli istotne tešiť sa dobre zaslúženému víťazstvu, a keď naraz všetky namáhania a nádeje, všetko oduševnenie svoje vidí nemilobohu zmarené, veru v takej chvíli ťažko je potom nerozhorčieť sa.

Prečo odstúpil *Kaldrovics*? Ľud si to v okrese všeliako vykladá. Toľko je isté, že žiaden kandidát neodstúpi tak ľahko, jestli má výhľad na víťazstvo. Liberálom sa iste páčilo to odstúpenie *Kaldrovicovo*, ale ľud iste nezabudne naň.

Z celej nepeknej tej udalosti treba nám poučenia si vziať, asice: 1. že koho ľudová strana nekandiduje a v okrese prítomnosťou svojich ablegátov nepodporuje, takéto nedržme za pravého ľudáka, hoc by aj ľudové zásady hlásal. Lebo ľudová strana potrebuje len vyberaných ľudí, ale sa nikdy nezasadí za človeka, ktorý by mohol byť nestály v slove. Preto nezaujala sa strana naša ani za *Kaldrovicsa*. Po 2. učíme sa to, že ľudové zásady i bez dostatočných činných vodcov nachádzajú

pôdu medzi zachovalým ľudom kresťanským. A toto poučenie nás milo prekvapuje. Ale nad týmto poučením bude museť rozmýšľať aj každý spravodlivý človek a priateľ ľudu kresťanského. Kde je ľud natoľko preniknutý pravým kresťanským smýšľaním, tam spravodlivý človek má sa pridať k tomu ľudu bez ohľadu na priazeň alebo nepriazeň mocných. Nám, kresťanom-katolikom, ktorý vyznávame stav manželský za sviatosť, lepšie svedčí brániť s ľudom kresťanským túto siedmu sviatosť, nežli bláznit sa s liberálmi za civilným manželstvom, ktoré žiadnu sviatosť za platnú nepripúšťa.

Čestní kresťanskí voličia novobanského okresu nech nevzdávajú sa nádeje, že pri budúcich voľbách odzvoňujeme liberálom na veky, aj takým pánom, ktorí si myslia, že sedliak je len chruňo, z ktorého si blázna možno robiť. Dôverujte, že budete mať napozatým i vodcov, bo ste si ich zaslúžili — ale keby aj nemali ste ich, naša strana dobre zapamätá si vaše terajšie krásne chovanie sa. Vidíme, že ste naši, bárs sme sa nepoznali. Sláva vám, bratia!

KRAJINSKÝ SNEM.

Snemovňa vyslancov.

Prišly na prietras niektoré prosby upravené na snemovnu. Medzi iným bola tu aj prosba za slušné zmenenie zákona o učiteľských penziach. — K tejto otázke ohlásil sa hneď s ľudovej strany *dr. Ján Csernoch* a žiadal ministra kultu, aby si dal záležať na veci a aby ju prezkúmal a čím skorej podal o tom zpravu snemovni, aby sme sa dozvedeli, že ako zamýšľa usporiadať penzie učiteľské.

Snemovňa na to uzavrela, aby sa prosba vydala ministromi kultu ku zkúmaniu.

O blanko-termínovom obchode so zbožím znela tiež jedna prosba, ku ktorej hlásil sa ľudák *Rakovszky*: Už pred 5—6 rokmi mali poradu v obchodnom ministerstve o tejto veci, aj jednu knihu napísali o tom, ale potom zase sa len nič neurobilo. A predsa každý je presvedčený o tom, že takéto kupčenie so zbožím je škodné. Lebo pomocou takého nemravného kupčenia jednotlivci stávajú sa boháčmi bez všetkej zásluhy; na vidieku ale milióny ľudu vychádzajú na zobračku palicu. Preto podáva p. *Rakovszky* ten návrh, aby sa vydaly tieto prosby ministrom: finančnému, obchodnému a ministromi orby s takou úpravou, aby ešte v dobe terajších zasadnutí predostrel snemovni návrh zákona o zákaze blanko-termínovho obchodu so zbožím.

Na to ohlásil sa jeden bohatý bursian, žid *Palo Sándor*, a obraňoval svojich kamarátov bursianerov aj to kupčenie jejich.

(Dokončenie nasleduje.)

O tých zákonoch, ktoré poľný hospodár poznať musí.

Pocestný človek, ktorý v letnej horúčosti pri pekných záhradách kráča, doista sa zamyslí: jak dobre by bolo s ovocím hlad svoj udusiť. Jestli je statočný, nedotkne sa cudzieho, lebo mu príde na um, že hajník chytí ho a vtedy nemôže sa brániť tým, že zákona nepoznal. V zákonoch obyčajne cit spravodlivosti je uložený a to jak pre malého, tak pre dospelého, múdreho tak, ako i neučeného. Kto teda zákon nezadrží, ten previniť sa oproti spravodlivosti a nemôže sa brániť tým: «nevedel som, že zákon inakšie nakladá». Lenže večitá škoda, že zákon málo kto — a pospolitý ľud aj vôbec nepozná, lebo tomu nikto ho neučil. Nie je div, že ho tak často prestúpi. Preto za dobré uznáme ct. čitateľov obznámiť s tými zákonami, ktoré hospodári a robotníci týchto vedieť majú, a ktoré ukážu cestu, po ktorej v každodennom živote kráčať treba.

Zákon to právo dáva gazdovi, že zem svoju dľa vôle využítkovať môže. Keď zákon toto nariadil, do povahy vzal to, že v mnohých krajoch panuje tá obyčaj, že komposesorát určí: v ktorej čiastke chotára majú siať oziminu a v ktorej jarinu; alebo v ktorom čase môže sa pásť lichva tu alebo tam. Toto je tak zvané *viazané* hospodárstvo. Zákon sám ho nepredpisuje, ale hovorí, že takéto hospodárenie obec len v tom páde môže sledovať, jestli to $\frac{2}{3}$ majiteľov zemí dovolí. Výnimku len pustatiny a obhradené grunty robia, ktoré v jednom tále podelené boly. Majitelia takýchto gruntov nie sú povinní viazané hospodárstvo prijať, ale ani nepoživajú predností tohoto. Jestli za takéto hospodárenie neodhlasuje $\frac{2}{3}$ gazdov, tak vypovedať možno slobodné hospodárenie.

Pašienky, ktoré sú obecné, a ktoré len s dovolením ministra hospodárskych záležitostí možno podeliť, pred valné shromáždenie komposesorov patria. Tí rozhodnú, či lichvu slobodno ta vyhnať, a ktorý gazda koľko kusov má dovolených. Údom takéhoto spoločného hospodárenia je ten, kto podiel má v ňom. Predsedom shromáždenia je obecný rychtár, alebo hlavný slúžny. Tito toľkokrát svolajú shromáždenie, koľko rázy $\frac{1}{10}$ riadnych údov to žiada. Jestli kto návrhy shromáždenia za nespravodlivé drží, môže apelovať k stoličnému výboru, odtiaľ však k ministrovi hospodárstva.

Na takých miestach, ktoré voda podmýva alebo zalieva, možno zabrániť statok pásť, ba na rozkaz vrchnosti miesta tieto vysadiť treba stromami. Jestli ale pre výdavky, ktoré s vysádzaním spojené sú, majitelia tých gruntov nevedeli by sa dohodnúť, vtedy vrchnosť vypovie sentenciu.

Konope máčať len tam je dovolené, kde to vrchnosť vyznačí. Pred očima treba držať aj té

pravidlá (rozказы), ktoré vrchnosť vydala. S týmto nariadením zákon to chcel docieľiť, aby skrze konope voda, ktorú jak ľudia tak i statok pije, nedošpinila sa, a aby výpach — ktorý chorobu šíri — neškodil zdraviu.

Pri tejto príležitosti pripomínam, aby sme sa varovali na dvore blízko studni hnoj a smeti nashromáždiť, (ani kaluža nesmie byť v blízkosti) lebo to nie len povetrie a vodu na pitie otrávi, ale aj pokutám sme vydaní pre nečistotu. To z čitateľov ne jeden skúsil. Najmä ľudakov pokutovali «priateľskí» slúžnovci. A preto na dvore najväčší poriadok a čistota musí byť.

Dľa zákona na neohradených miestach len pri dostačnom dozore je dovolené statok pásť. Toto netreba obširnejšie vysvetľovať, lebo rozumný človek i tak vie, že aké škody a nešťastia môžu sa stať, keď lichva na seba ponechaná zostane.

Statku škodí, keď pred časom pári sa, preto zákon rozkazuje, že vyše jedného roka žrebece, a vyše pol ročne bujaky na obecných pašienkach len na oddelenom mieste slobodno pásť.

Aby gazdovia zdravý, bujný a pevný statok mali, povinnosťou obci je plemenný dobytok držať. Jestli jedna obec nie je k tomu dostatočná, tak viac obci spoločne drží takýto dobytok. Zákon aj na to je ohľadom, že istým okoliám aký statok zodpovedá, a dľa toho určí plemenákov. Ináč statok splanel by. Ale aj to je pravda, že len *dobrý* plemenný dobytok má pre hospodára *súciach* potomkov. A preto keď sa už namáha a trápi s hovädom, nech je ono také, v ktorom radosť nachádza, alebo za ktoré hodný groš utrži. Preto zákon nariadil, aby jak obecné, tak aj jednotlivých majiteľov plemenáky — ktoré druhým za peniaze prepúšťajú — na to uradený výbor dôkladne vyzkúmal, a keď hovädo za súde uzná, o tom vysvedčenie vystavil. Jestli ale hospodár plemenáky len pre svoju potrebu drží, tak úplnú slobodu požíva, v ktorej ani zákon ani vrchnosť nehať ho.

Aby jeden sused druhému zem neodoral — čo pod pokutu padá — zákon nariadil, aby každý majiteľ označil zem svoju s vyditelným znakom. Vrchnosť právo má pokutovať toho, kto to zamešká. Takéto znaky nie sú potrebné tam, kde hranicu, pozemku strom, ker, voda a iný stály znak ukazuje.

Aby každý hospodár bezpečne mohol chodiť s vozom na zem svoju, obec musí sa postarať o polnie cesty. Celkom správne je, čo zákon požaduje, aby k výdavkom takýchto poľných ciest gazdovia, ktorí ich potrebujú, primerané prispeli.

Každá obec vyznačiť musí té cesty, po ktorých statok chodiť môže.

Obce povinné sú stromkové školky udržiavať, aby sa v nich deti podúčali k pestovaniu ovocných stromov, aby s takýmito stromami cesty a

obecné miesta sa vysádzali, a aby stromy aj k inakším potrebám slúžili.

Každý hospodár povinný je stromy svoje najneskôr do konca marca očistiť od huseníc a od hniezd jejich, a tieto spáliť. Tiež povinný je bodliače, žažulu a iné škodlivé buriny na zemi svojej vykoreniť. Jak by to zameškal, vrchnosť právo má trestať ho, alebo na jeho útraty dá burinu nivočiť.

Semeno lucerny a datelini, — jestli ono nie je od škodlivých semien očistené — neslobodno predávať.

(Pokračovanie nasleduje.)

Voľba obecných výborníkov v Kysuckom Novom Meste.

(Pokračovanie.)

Keď totiž vládny a pre hrozitánske zásluhy populárny nadslúžny obecnosť z kancelárie a s poschodia na rýnok do dažďa a blata — jako Tarnóczy v Nitre — vypratal, Koloman Szmida dekan a Majer kaplán chceli v siene zostať, aby volebnú machináciu aspoň nemou pozornosťou sprevádzali a tak náhodné upodozrievanie, posudzovanie a snáď i urážanie pokračovania kommissie so stránky protivnej znemožnili. Avšak jemného, šľachetného smýšľania predseda to nedopustil. Čo neurobili židia v Kotešovej počas voľby stoličných výkorníkov s kňazmi, to učinil dobrý katolík, bliskavý gavalier, fajnový gentleman, bezúhonný zeman, vysokoučený, hlbokovzdelený urodzený pán, pán Eugen Cselkó de Budathin-Lehota, kysucko-novomestský nadslúžny. Szmidu dekana a Majera kaplána, ktorým sa vždy najlepším priateľom do očí ukazoval, na radosť Kľučila notára, Vondráčka rychtára, Meliša pisára, Pakoša, Šujanského liberálnych starčekov, ktorí blízko hrobu stoja, — avšak na potupu česti a posmech statočnosti nielen zo siene, lež i s ganku surovo, drsno vyhnal.

Radujte sa, veselte sa, Novomešťania, že veľaslávny váš Cselkó, takýto historický, skvelý čin vykonal. Čo je je Hunyady, ktorý milliony Turkov porazil? Čo Sobieski, ktorý Viedeň oslobodil? Čo Széchenyi, čo Kossuth, čo Deák? Kis miskák! Trpasliei! Tí neurobili to, čo pán Eugen Cselkó de Budathin-Lehota urobil. Pán Eugen Cselkó surovo, drsno vyhodil dvoch kňazov. (Pst! nešepci, že to aj Čerešnička alebo sviňský pastier z Dubravky urobí, keď má žandárov po boku. Tí to neurobia. To privilegium patrí Cselkovi!)

Radujte sa, veselte sa, hrdí buďte Novomešťania, že hrdinský pán Cselkó tak zmužile a udatne vykopal dve dotieravé kňaziska, že nedovolil, aby sprostý Szmida, hlúpy Majer prítomnosťou svojou tak mimoriadne vzdelanú, nadmier múdru volebnú kommissiu zašpinili, že mesto, okres a vlasť od nebezpečenstva hrozného zachránil. Lebo keby tí dvaja anarchisti boli vo volebnej miestnosti zostali, ó, jémini! ó, beda-prebeda! brucho zeme sa pobúri, vnútornosť sa zažnú, Tábor (Mont-

Pelée) prudkým ohňom vybuší a mesto, okolie a krajinu do hrozitánskeho nešťastia donesie, na Martinique obráti, mizerno znivočí. A hľa, z tohoto všetkého nič sa nestalo. Ó, jaká to obrovská zásluha! Jak vznešený osloboditeľ, Cselkó! Pyšní buďte Novomešťania, a kričte, čo vám sila stačí: Éljen Cselkó! Hoch Cselkó! Nech žije Cselkó! Vivat Cselkó! Živio Cselkó! Evviva Cselkó! Hurráh Cselkó! Víte vence z lopúchov, bobkov a kundráčka a okrášlite sluchy veľikého víťuza slávy! Pripravte illuminácie, stvárajte parády, strúhajte serenády! Do rúk trúby, basy, gajdy, chváľte Cselku, hor sa, hajdy! Hrnce, plechy vyzváňajte, chrti, vlci vyvíjajte! Svrčky, kočky vyhrávajú, kosy, osy potlesk dajte! Vransy, kavky ples kvákajte, tehory vôňou vykádzajte kopu zásluh skvelých pána vznešeného, Eugena Cselku, mesta nadslúžneho! Éljen Cselkó! Hurráh Cselkó! Abcúg Szmida, abcúg Májer! Eure Schand' ist ungeheuer.

No, nem oda Buda. P. Szmida s inšími pánmi mal mnoho ráz do roboty. Szmida je muž na mieste, ktorý sa hocktorého, bársjako namysleného satrapu, nadutého bimbašu nie tak ľahko zľakne. V mámore moci svojej Cselku trochu na rozum trafilo. Zabudnul, že gánok volebnej kancelárie spolu i do I. elementárnej klasy vedie, kde dekan je direktorom, kde slúžnvcov hromová streľa nesíaha. Po ostrej hádke a proteste Szmida tedy na prednášku dietok šiel a dotiaľ tam ostal, kým ho k nemocnému nevolal. Majer kaplán sa na druhom konci gángu prechádzal, aby terrorisovanie príchodiacich voličov skrze takzvaných «riaditeľov» kontroloval a jakotak znemožnil. Lebo darmo žiadal Szmida pri otvorení hlasovania, aby predseda hájnikov a fogdmegov, ktorí dla zkúsenosti opozicionálne lístky voličom driapu a úradné im vstrkajú a nanucujú, z lokálu odstránil a slobodu hlasovania poistil; darmo tvrdil a rozčulený prizvukoval, že v protivnom páde, keď sa budú krivdy a nepravosti diať, telegrafične na podžupana alebo ministra vnútra sa obráti: v pýche pichnutý predseda vynesie výrok, že podžupan, nadžupan, ba i minister — bliktry! jemu nič nerozkážu, nič nezakážu. On je tu pán najvyšší, všemohúci! Čo on nariadi, to je a musí byť platné. Nariadil tedy 10 «riaditeľom», zväčša úradnej listy kandidátom, aby pod ochranou žandárov poriadok udržiavali a voličov k urne privádzali. Medzi týmito bol spomenutý sekretár Nathan Neumann, pensionovaný štátnych stavieb podujímateľ; sváko p. Cselkóv: Eugen Vondráček, nadhájny; Ignác Brežný a Laco Pakoš, hájníci; Jozef Brežný, podrychtár (ach, Bože! aj tento sa už na také remeslo dáva? Veru aj, veru aj! Bojí sa chudák, hladom by umrel, keby už viacej nepodrychtároval. Keby otec, matka a test z hrobu vstali, doista by ho s radosťou pochválili); Ludvik Jankovský; Pavel Galvánok a iní. Teda aj Pavla Galvánku poctil pán Cselkó riaditeľstvom? Áno, áno. Nech sa nad tým nikto nečuduje. Bárs Galvánok vlani pri urbárskom v Mýte zasudnutí až do krvi urazil pána Cselku, tak že tento o stôl tresknúc zákonnikom, v nohy ufrknul a Galvánka nenávidel, včuf sú už pobratrčkovani, popusinkovani a jeden popri druhom kandidáti. Hja, tak to býva.

Pilát nenávidel Herodesa, Herodes Piláta. Keď však sa oborili na Krista, zostali priateľmi. Teda títo riaditelia výtečne riadili, povinnosť uloženú horlive, s oduševnením konali, odhovárali, nahovárali, odobierali, natískali a voličov k samej urne, aby dáko natisknutý listok do vačku neschovali, sprevádzali. Títo páni povýšení slobodne mohli sem-tam chodiť, hore-dolu špacirovať, figliarske i násilnícke kúsky stvárať. Akonáhle však urodzený, šlachetný, spravедlivý i fajnový pán Eugen Cselkó de Budathin-Lehota zavoňal, že Majer po prvom vyhnatí gánku hneď neopustil, vydal rozkaz žandárovi, aby kaplána z domu na ulicu vypratal. Na čo kaplán rozhorčený, že podobného v živote sa mu ešte surovstva a drzosti neprihodilo, skutočne sa vzdialil.

(Dokončenie nasleduje.)

BESEDNICA.

K čomu vede opilstvo?

(Pokračovanie.)

Každý, tedy aj krémár má právo žiadať svoje. «Dlžník plať», toto je ten neuprositeľný zákon, od ktorého nik není oslobodený.

Úžerníci majú ten hnusný zvyk, že keď dlžník jejich peniaze má, nežiadajú ich ale vtedy ho prenasledujú, keď je v núdzi. Keď dlžník lichvu chce odpredať, málo mu dávajú, keď ale nechce prediť, s pravotou prinútiť ho k tomu. Že to je zbojstvo, to každý uzná. Nuž ale prečo dal dobrotivý Boh rozum človeku? Prečo dal prikázania? Všetok každý uznáť musí, že kto viac stroví ako mu stačí, bezpochyby na vnivoč vijde. Prečo teda nemierni výdavky svoje? Veľa príkladov svedčí, že korehoľovanie a opilstvo zlý koniec vezme. Prečo sa tedy nezdrží od toho ten, ktorý náchylnosť má k tomu? Prečo nepomyslí, že človek k šlachetnejšiemu je stvorený, než aby jedine náruživosť a telesným pôžitkom život svoj venoval, aby na veky zabával sa, v krčme vysedával, v blate válal sa a druhým na pohoršenie bol. Prečo nehľadá obranu oproti pokušeniam v práci? Prečo nevezme si k srdcu svoje a rodiny svojej šťastie? Podlý človek ten, ktorý sám sebe rozkázal a vo všetkom mieru držať nevie, ktorý rozum svoj k dobrému nepoužije. Pravda, keď je ztratený, druhých obviňuje a nie seba. Vtedy múdru radu milerád by prijal, kdežto predtým vysmial toho, kto mu ju núkal.

Bolastou zachveje srdce každého rodáka, keď vidí, že opilstvo jak veľmi rozšírilo sa medzi Slovákmi. Človeku ide do plaču, keď pozoruje jak hynie tento dobrý, usilovný a pobožný ľud. Zem, ktorú predkovia stá a stá rokov obrábali, za ktorú ukrutné vojny viedli, ktorú

vlastnou krvou polievali, tú milú zem, ktorá výživu dala celým rodom premarnia, prepustia ju do zbojníckych úžerníckych rúk, ktorú potom ako poddaný židovského statkára krvopotne obrábajú. Toto je tá kliatba, toto strašné nešťastie, ktoré ničí rod náš. Nuž a muselo by to tak byť? Či nás dakto núti k tomu, aby sme otroci hnusných kazárov boli? Či by sa človek nemohol zdržať pijatiky, keby na svedomie a statočnosť viac dal, ako na náruživosť a telesné žiadosti? Kto nezabudne, že Boh na svoj obraz ho stvoril, že mu vznešené povolanie vyznačil, ktoré statočne vyplniť má; že krvopotná práca je to, čo ho povýši, čo mu blaženosť zabezpečí, čo aj rodinu jeho šťastlivou učí: ten neoddá sa opilstvu, ten nikdy nezostane necitlivým hovädom, ktorým poriadny človek opovrhne. Žiaľ Bohu, že na toto ľud náš nič nedá. A to je najhoršie, že vrchnosť docela ľahostajná je oproti tomuto nešťastiu. Židovskí krémári slobodne merajú rozličné otravy, lebo však štát má z toho najväčší osoh.

Je div, že mravy a nábožný cit upáda už aj u spoločitého ľudu? Nie! Veď opilec je bezcitný. Nezná ani Boha, ani blízneho. O šlachetnosti, o pekných skutkoch pochopu nemá. On len pálenku zbožňuje, jeho celú bytnosť tá myšlienka naplňuje: ako by sa mohol ohltať. To jeho jediný cieľ, iného nepozná. Takto upadne celý národ, ktorý stá rokov udržal krajinu, bránil ju oproti nepriateľom, šlachetné skutky konal a pred svetom úctu si získal. Takto sa stane otrokom dovandrovaných kazárov, takto zostane socialistom, brojiť bude oproti Bohu a všetkému čo k sláve jeho ustanoveno je . . .

Pristup chrápal v humne na slame. Marka, dievka jeho zbadala ho, keď do humna tackal sa, preto vzala si ručnú prácu, a blízko neho si sadla. Otec nespokojný sen musel mať, lebo často vykrikol a volal o pomoc. Jako čo by bol s nepriateľom zápasil, tak prehadzoval sa na slame. Marka nijako nevedela pochopiť, čo má otec so starým zobrákom, ktorého v sni tak často spomínal. Najmä keď počula: «Ubohá manželka moja zomrela od žiaľu, a milá dcéra moja Zuzka šla svetom od hanby», pustila sa do hlasitého plaču. Vedela, že otec v spánku vypráva, ale istá bola o tom, že otca té videnia prenasledujú, ktoré tolko starosti mu robia, keď je čulý.

Keď Pristup prebudil sa a Marku u seba spozoroval, zarmútil sa veľmi.

Marka poznamenala vľúdne: zlý sen ste mali otecko.

— Áno dcéra moja, odpovedal otec vážnym tónom.

— Starého zobráka a krivého koňa ste spomínali ustavične.

— Včera som videl oboje Marka moja.

— Včera? Snád dnes ráno. Potom aj to ste povedali zo sna, že mamka moja zomrela, ja ale že šla som svetom, lebo že pre veľké dlžoby o všetko sme prišli. Takéto voľačo povedal Jakub krémár dnes ráno mamke.

Pristup nemo vstal hore. Veď čo by bol odpovedal dievčatu? Pred sebou videl smutnú budúcnosť, ktorá naňho a na rodinu jeho čaká. Cítil, že už letia do prepasti. Lhal u Pinkusa keď povedal, že nevie koľký je dlh jeho u Jakuba. Často robili účty, lenže vždy v tajnosti.

Pravda, žid pripísal dakoľko korún, len že to nezbadal, lebo vtedy obyčajne opitý bol. Po dlhom mlčaní povedal dievčatu, ktoré ustavične nariekalo: Zle je so mnou dieťa moje, ale ešte nie sme ztratení.

Veru slabá potecha.

(Dokončenie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prílepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťami ako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

Kráľ v Budapešti. Jeho veličenstvo kráľ dňa 5-ho marca dával všeobecný výsluch a potom bude audiencia riadne každý pondelok a štvrtok. Na výsluch prihlásiť sa možno už teraz v kabinetnej kancelárii v Budíne, každý deň od 9. hod. rano do 2. hod. hodiny popoludní.

Pápež chudobe. Pápež Lev XIII. z príležitosti svojho jubileámu nezabudol na chudobných a dal rozdať medzi nimi veľké summy peňazí. Chudoba Rímu dostala päťdesiat tisíc lír, pre chudobných v Perugii poslal dvadsať tisíc lír, z ktorých polovicu rozkázal rozdať medzi núdzu trpiacimi, druhá polovicu naložil dať ľudovej kuchyni. Pápežovo rodisko Carpineto dostalo desať tisíc lír, ku základine ale, ktorú učinil už dávnejšie na podporovanie núdzu trpiacich mníšiek, doložil dvadsať tisíc lír.

Smutné fašiangy. Ľud ešte i teraz žije v tom presvedčení, že fašiangy sú sviatky. A to ešte tak veľké sviatky, ktoré nemôžu prejsť bez bitky a to nie len u nás lež i na mnohých miestach cudzozemska až s prílišnou veselosťou odbavujú posledné fašiangy, čo sa potom neraz i veľmi smutne skončí. Tak sa stalo v poslednú fašiangovú noc aj v španielskom meste Vigo. O polnoci tiahnu mestom veľký maškarný pochod, pri čom jeden za maskaru preoblečený človek vystrájal také nezbedy, že ho policajti chceli zajať. Obecenstvo však stalo si na stranu «maškary» a kamením počalo hádzať do polície. Konečne museli zavolať na pomoc vojsko, z čoho povstala obrovská pračka: policajti vytasenými šablami rozháňali ľud a vojsko strieľalo. Dvoch ľudí zastrelili a mnohých nebezpečne ranili. Bitku zapríčinila polícia, lebo bez príčiny začala tasať obecenstvo šablami. Náčelník polície musel sa vzdať svojho úradu. V meste panuje veľký smútok a na znak toho v popoleňú stredú zatvorili všetky obchody. — Vo Frankfurte tiež smutne sa skončili fašiangy. Tam bol tiež maškarný pochod a v dave obecenstva veľmi mnohí pod ochranou náličnice vyvádžali také kúsky, že z toho povstala bitka. Dobrovoľní

ochrancí 23 ranených odviezli do nemocnice. — Aj na vašvárskej pustatine neďaleko Ózdu tamojší mládenci sviedli poriadnú pračku. Akosi sa ta dostali fabriční robotníci Štefan Kis a Štefan Balyi. Mládenci pustili sa do nevolaných hostov a strašne ich zbili. Jedného ranili na hlavu, druhému ale odrezali prst.

Obetou rodičovskej neopatrnosti. V Klačanoch — z Turč. Sv. Martina píšu — malému školákovi Jankovi Kralovancovi kázali rodičia sečky narezať. Úbohý chlapec v práci odrezal si palec pri samej pästi. Nešťastného chlapca vzali síce pod opateru, ale ostane žobrákom na celý život. A tomuto všetkému je na príčine lakomosť a nesvedomitosť rodičov, ktorí miesto aby deti posielali do školy, už v 6—7 roku ich chutajú do práce.

Žiarlivý zaľubenec. Po tieto dni v Lehelovej ulici pred domom č. 26. Karol Hadnagy, 21ročný zámočnícky tovaryš zo žiarlivosti strelil na svoju milenkú Amáliu Štroblovu, ktorú však guľka len nepatrne ranila. Hadnagy chcel aj na seba streliť, ale ho v tom prekazili a jeden policajt zajať ho na kapitanát. V celom ľubostnom drama najhoršie pochodil okolo idúci vojak Gašpar Dudás, ktorého guľka náhodou ranila na nohu, tak že ho museli zaviesť do vojenskej nemocnice.

Samovražda pred účtami. V obci Súd v Novohradskej) bol rychtárom tamojší zámožný gazda Pavel Kliment, ktorý však nesprávne manipuloval obecnú majetok. Tieto dni mali byť účty a oddávanie obecnej pokladnice. Klimenta však darmo čakali na obecnú dom. Miesto toho podrychtár prišiel s tým chýrom, že sa Kliment v noci obesil. V obecnej pokladnici chybovala väčšia summa peňazí.

Majetok spišských sirot koncom minulého roku jeden million osemdesaťjeden tisíc 487 korún 86 halierov obnášal.

Horvatský minister Ervin Cseh žení sa. Tieto dni zasľúbil sa s vdovou Eugena Sauska mladšieho, statkára v Sombereku (baraňanská stolica), s rod. Juliou Papp. Minister má 65 rokov.

Finančný minister Ladislav Lukács po tieto dni odcestoval do Fiume a odtiaľ na lodi «László» do Abbazie, kde sa za niekoľko dní pobaví.

Strajk obuvníckych robotníkov. Počet strajkujúcich obuvníckych tovaryšov hlavného mesta rapídne šíri so dňa na deň, robotníci viac a viac fabrik a dielní zanechávajú prácu, lebo krem tovaryšov zamestnaných u obuvníckych fabrikantov Ignáca Agulára, Dávida Agulára a Edvarda Agulára ku strajku pripojili sa aj robotníci fabrikantov Mórica Dóczyho, Jána Szabóva, Franka a Steiner, Dávida Kohn, Aurel Krammer, Mória Spitzer, Dezső Rózsa a firmy Dávid Klinger. Strajkujúci na shromaždenie povedali, že strajk rozprestrú na všetky fabriky. Sriadili aj stálu pokladnicu, z ktorej dávajú podpory rodinám strajkujúcich. Pokladnicu podporujú skoro všetky ostatné remeselnícke odbory a aj obecenstvo napomáha strajkujúcich. Obuvnícki robotníci už predostreli svoje žiadosti fabrikantom, ktoré sa však skončili bez výsledku. Strajkujúci žiadajú, aby majstri sriadili dielne,

Slávny sprievod Svätého Otca.

by nemuseli doma robiť a žiadajú povýšenie mzdy. Viac majstrov bolo by už aj ochotných splniť požiadavky pomocníkov, len že nevedia sa dohodnúť medzi sebou.

Koncert. Najmladšia žiačka slávnej huslovej školy prof. Otokara Sevcika v Prahe, virtuoska slečna Maria Heritesová dňa 13. marca dáva v Budapešti vo veľkej sále hotelu Royal veľký samostatný koncert. Je tomu ešte

len rok čo absolvovala školu Sevcikovu a už skoro v celej Európe znajú jej meno čo znamenitým talentom obdarenej umelkyne. Po triumfoch, ktoré si vydobyla pri koncertoch v Londýne a v Petrohrade, dostalo od veľkokniežata Vladimira toho najlichotivejšieho vyznamenania. V Paríži nadobudla si slečna Heritesová tiež mnoho vavrínov a síce pri koncertoch usporiadaných z príležitosti

100ročnej pamiatky narodenia veľkého francúzskeho spisovateľa a básnika Viktora Huga. Na koncerte v Royali spoluúčinkovať bude aj p. Bochníček, znamenitý tenorista budapeštianskej kráľ. Opery. Koncert tento slubuje sa byť veľmi zaujímavým.

Na uprázdnenu notársku stanicu v spišských Markušovcach vyvolili po tieto dni Ondreja Janeckého, notára velbachského,

Kat o povýšení úradníckeho platu. Uhorský kat *Bali Mihály*, ktorého úradný titul zneje «exekútor smrteľných výrokov», má 900 korún ročného platu, 100 kor. bytného a pobočný dôchodok za úradné účinkovanie. Dľa návrhu o povýšení úradníckych platov aj tento dostal vyšší plat a sice 1000 korún ročne, [primeraný byt a bočný dôchodok za úradnú prácu ostane mu nezmenený.

Z tábora privilegovaných hazafikov. Hlavný notár Kr. Helmece, nedávno ešte len vyvolený, menom Nagy, zmizol bez stopy. Zanechal ženu, dvoje malých detí a otvorenú prazdnú Wertheimku v úrade. Koľko odniesol to ešte len vypočítajú.

***

Dobrá káva! Ktorá gazdina by nebola pyšná na svoju kávu! I tú najlepšiu kávu kazia však mnohokrát gazdine rozličnými dodávkami a dávajú vinu samej káve. Kathreinerova sladová káva odporúčať sa môže čo ten najchutnejší a najlacnejší dodavek ku bobkovej káve, ba túto docela nahraduje. Zvláštnym dorábaním Kathreiner, dostáva Kathreinerova sladová káva obľúbenú vôňu bobkovej kávy, skrze čo káva stáva sa príjemnejšou a zdravotne výhodnejšou, Kto si teda poistiť chce výhody pôvodnej Kathreinerovej kávy, vo vlastnom záujme nech hľadá pri kúpe na pôvodné baliky s podpisom Kathreiner a s ochranným znakom: «Farár Kneipp». Čo sa otvoreno a lzive ako Kneippova káva predáva je vôbec len pálený jačmeň alebo slad, nikdž ale Kathreiner.

Krestania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

«Do pozornosti kupujúcim kosa.»

V taký čas, ako na začiatku jari, hospodárske obecnstvo zaplavujú veľkým počtom a mnohosľubujúcimi lichotiacimi a cifrovanými menami okrášlené kosové ceníky, plakáty a obežníky. Jeden obchod nad druhým lepšie licituje a vychvaľuje svoje kosa do nekonečna. To

nie je zriedkavosť, že také obchody jeden druhý ohovárajú, a práve tak aj ich výrobky, len aby s tým na svoj mlyn vodu narazily. Kto túto okolnosť len troška pozoruje, hneď zbadá vyčnievajúce koňské kopytá, že také závody dobrosrdečnosť gazdovského obecnstva chcú na svoj prospech obrátiť. Toto je najnovší, pohodlnejší spôsob ku využitiu kosa kupujúceho obecnstva, ako «vigéci» pustošiace kobilky, ktoré zákon zakázal. Varovanie sa teda je až veľmi svrchované a miestne! Aby ste takýmto využívajúcim a figliarskym obchodníkom na lep nesadli, odporúčam kosa kupujúceho obecnstvu, a práve tak aj obchodvedúcim pri potravných spolkoch do pozornosti jednu výtečnú, na oceľovo-technickom poli zostavenú so známku «generála Dewetta» z delovej ocele vyhotovenú kosa. Táto kosa zhotovuje sa z delovej ocele a primiešaných spolučiastok, čo je majetkom a tajnosťou fabriky, vo svojom obore nedostiziteľné. Tieto kosa sú patentované a zákonom chránené, padelanie ich sa prísne tresce. Majiteľom patentu je obchod: *Pavel Sohr*, Szill (Somogy megye), ktorý závod je jediný dorábateľ a rozposielateľ delo-ocelových kôs «generála Dewetta», a ktorý komukoľvek na požiadanie na tieto kosa pohľadujúce sa akékoľvek vysvetlenie za darmo poslúži. Práve tak darmo pošle jeden obrázkový cenník, kto si ho na dopisnici požiadá. Tento chýrny závod a práve tak aj jeho vyprobované kosa odporúčame do pozornosti hospodárskemu obecnstvu, prv než by sa kde-inde pre kosa obrátilo. Bližšie vysvetlenie viď v ozname.

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše boli korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračkovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Krestana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju pisané.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	... ..	4 koruny
na pol roka	... ..	2 koruny
na štvrt' roka	... ..	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Krest'an» kiadóhivatala

Budapest, VIII., József-körút 35.

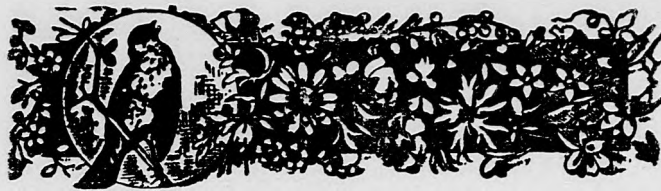
Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utca 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako veľkú požičku, preto aby bolo spomozeno stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho farchách. Predošlých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33 $\frac{1}{2}$, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platí, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy hárskeďy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých pobočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4 $\frac{1}{2}$ %-tové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

Pálenkou zkántrený gazda. V obci Bakša (v stolicy siládskej) stal sa po tieto dni rozčulení prípad tamojšieho gazdu Pavla Mihnera, ktorý padol v obeť lúpežnej vražde. Mihner bol na jarmoku v Zilahu, kde predal tri pekné volky a po dobrom jarmoku pešo čachral sa domov. Už bolo večer, keď prišiel do svojej dediny a šiel práve popred krému tamojšieho židovského krémára Hermana Leboviča. Lebovič zavolał gazdu na pohár pálenky. Mihner mu pri pohárku rozložil, že bol na jarmoku a že utŕžil za voly 720 korún. Krémár ho na to začal núkať pálenkou, tak, že lieh mu čoskoro základne búšil do hlavy. Krémár dával opitému človekovi tak tuhé liehoviny, až sa konečne v nešťastníkovi chytily a Mihner po dlhom trápení skonal. Lebovič mu na to sobral peniaze a mŕtvolu vyniesol ďaleko od svojho domu na prostred cesty. Mŕtvolu našiel obecní hlásnik, ktorý hneď oznámil rodine nebohého a táto ju vzala domov. Z lúpežnej vraždy najprv upodozrievali hlásnika, až konečne behom vyšetrovania Lebovičova slúžka prezradila žandárom, že jej gazda opil Mihnera a on ho aj vyniesol na ulicu. Pri prekutaní krémárového domu našli aj Mihnerove peniaze, na základe čoho Leboviča zatkli.

Drobné zprávy. Nešťastie na pouličnej železničnej dráhe. Na Üllöjskej-cestě pred klinikou jedon električný vozeň prešiel kožušnickeho pomocníka Ondreja Halferta, ktorý sa tackal v opilom stave po koľajniciach, — V Lónyaiho-ulici prešiel električný vozeň štyriročné malé dievča Rozku Jurekovú na vidom očí jej matky. Dievča v noci zomrelo. — Zatkutý kupec. Policia zatkla bývalého kupca s topánkami Juliusa Lustiga pre klamstvo. Včera sa hlásil na políciu aj jeho kompanista Julius Szagály, ktorého tiež zatkli. — Vlamanie. Dvaja chalani, 15ročný Alexander Stahlberg a 17ročný Jozef Henerl fabrickému úradníkovi Ferdinandovi Rózsa vylámali fiok a ukradli mu z neho 170 korún. Jednu časť peňazí zakopali, ostatné premárnili. Policia zlodejských chalanov zatkla. — Zlodeji, Policia zatkla tuláka Jozefa Szumega, ktorého dolapili na ulici pri krádeži, 40ročného nádenníka Jána Szabó, ktorý sa vlámal do viac pivníc a sklepov, ďalej jednu celú zlodejskú bandu, do ktorej patrili: 26ročný technik Ludvik Szemerédi, 17ročný plechársky učeň Eugen Engel, 21ročná fabrická robotníčka Leopoldova Kattnerová rod. Gizella Engelová a 17ročná Maria Borniková, ktorá na políciu začala zúriť ako šialená, preto stojí pod dozorom.

Milodary na kostol P. Márie na Hore Levočskej.

Z Veľkého-Šariša: Leonart a Anna Orosz 10 korún; z Odorina: Zuzanna Barbusčík 4 koruny; z Levoče: Jozef Franko 5 korún; z Biacovec: Maria Šavnik 10 kor.; Ján Novák sbierka 27 korún 90 hal.; Lengvárt: Jozef Suchy 20 korún; Sbíerka vo sviatok sv. ruženca na Ho e P. Marie 32 korún; z Meréňu (Spiš) Katerina a Rudolf Ondrejčík 5 kor.; z Smiežan: Maria Budický 2 koruny; Jozef Szarnyák 2 kor.; Szepes Kanócz: Szepes Kanócz: Maria Zvaleny 2 kor. ! Leibicz fürdő; Ján Stašinsky 1 kor.: z Hradiska: Juraj Keller starší 3 kor.; z Kolčova: Maria a Štefan Kisel 20 korún.

DOPISY.

Z Liptovskej Teplej.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľavážený Pán Redaktor!

Ráďte byť tak láskavy, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kreštane» uverejniť.

Kortešačka za brindzu.

Nuž každý Lipták pozná, že sú teplánske hodiny v Liptove tak chýrečné, ako liptovský svedok a bobrovecká pravda. O nich ide chýr ten, že keď prvého hlbokocteného vlastenca z Kolomei uzreli, ktorý prišiel zaujať novú vlasť, dostali zrádnik od pohľadu tohoto bedáka, pána žida, a tento zrádnik hodinám tak škodil, že ani podnes neukazujú. No, isteže z haňby; lebo ak by mali ukazovať, tak musely by ukázať Teplanom, kam sa im podel rozum. Bola tu voľba na výborníkov obecních a vyvolili si istého pána Chudovského A. Čo keď počuli páni židia, kto je vyvolený, dostali všetci zrádnik, ako tie hodiny i s pánom notárom. Tento je — mimochodom rečeno — od tých čias má «nemca» a nemôže ho uspokojíť ničím.

Koho sa židia a notár zľaknú, to musí byť veru za chlapina. A veru je náš pán Chudosky taký. No pána notára pochválím; on sa veľmi stará o opustené vdovy a siroty a ich majetky, lež čože je z toho, keď občania ho tiež radi vidia. Ako počujú jeho meno vyslovíť, každému strpnu zuby. Páni židia zas nechcú platiť na vachtárov, boženíkov a hubeníkov. A pán Chudovsky narádza občanom, aby tých židov vyvolili za hájnikov, keď nechcú platiť, a preto sa ho boja. Nuž voľbu napadli a vrchnosť ju zrušila, je nová voľba pred dvermi a kortešačka v plnom prúde. A jako kortešujú židia — pardon vlastenci? Nuž brindzou! Poviem vám, že liberálni voličia v Teplej sú čudného žalúdka; keď je voľba, zie aj klinec a vypije aj petrolej. Ešte mi je známo, keď pred pár rokami jeden pán vlastenec ich bol krmil — ako vrabcov mladých — zosmrduťými rusami a s kysnutým pivom. To všetko pohltali, ba jedni i suchú múku jiedli. Od toho dostali všetci čemer a pozdúvalo ich tak, že z pol Liptova museli prísť babice, tie čo ženy lupia, ich tref a im čemer rozháňať, aby boli zdraví na deň voľby. Niektorého i valkovali, ba kolenkovali sa po ňom. Nuž ale po voľbe museli to pekne-rúče poplatiť, čo na česť svojho liberálneho ablegáta pojedli; im zostalo len bolenie brucha.

Teraz proti Chudovskému kortešujú s brindzou. Istý volič sa jej napakoval do chuti. Veď je za darmo. Ale čo sa s ním stalo, zdulo ho, dostal veľké brucho ako pán veľkomožný staviteľ. Žena vybehla von a zalamovala rukami. Priam kopa žien bola pri nej: «Žofka, čo ti je?»

«Ale všetci čerti posvietili môjmu mužovi jest tú brindzu čo na kortešovania dávajú, veď ho zdulo od nej, má brušisko ako Teich, váľa sa po posteli a mydlí zadkom ako ten, čo povedal: «Jano, poď mi robíš, nebude ti hladu u mňa, tolko vypiješ, čo ti zaplatím a zieš, čo tvoja žena nenavará.» — I volá na ňu Áron: «Žofka, čo tomu vašému? Zdulo ho od brindze? Nech pošlú po doktora, bo nepôjde na voľbu.» — «Dobre, dobre, Janko! Janko, zapriahaj chytro štyri vozy do jedného koňa a bež «z mesta» do mesta Jozefovi po doktora a povedz, že má sud ako brucho, bo ho zdulo ako teba od brindze.» I letel na štyroch vozoch zapriahnutých do jedného koňa, aby ho oratovali, bo on mal byť bubenikom.

I stalo sa ešte inšie. Mišo Korteš tiež dostal súdok brindze, aby bol proti Chudovskému, nuž ale on pohnul rozumom, aby nemusel platiť za ňu, ako za tie rusy. Čo urobil? Brindzu vybral zo súdka, naplnil kulašou a potom na vrch dal trochu brindze a v prítomnosti dvoch svedkov zanesol súdok s brindzou nazpät, že on ju nechce, aby za ňu nemusel platiť. Pravda, keď sa to dozvedeli ľudia, bolo smiechu v meste.

Nuž takéto veci sa dejú v Liptove. Ba čo z toho vykvitne? Ja radím, ak majú Teplania aspoň tolko rozumu, ako husy, iste že budú voliť toho, koho páni židia s pánom notárom nechcú. Nuž uvidíme, či tá brindza nielen im brucho zdúje ale i rozum odoberie, a či ho prinavrátí, to ukáže budúcnosť. Kto sa topí a nechce sa ratovať, toho nehodno len hlbšie do vody zanorit. Kto je Esau a hotový je za súdok brindze svoje právo predať, tak toho možno smele vystaviť na výstavu medzi štvornohých. — Hej, Teplá, Teplá! Hlboko si klesla, keď sa už na Esauovo kupectvo s volebným právom púšťaš. Kto dá viac, tomu hlas. Kto nedá nič, ten nech čuší. Hlavy, hlavy veru do suda súce, ale nie na voľbu. A— S—.

***

Dopis z rezidenčialneho špitála Zaoskového.

(V záujme lutišského kostola.)

Ctený P. Redaktor! Úctive prosím v záujme dobrej a svätej veci prijať odo mňa ozvenu chudobných «lutišských» veriacich, ktorí by tiež radi slúžili a úctu preukazovali sviatosťnému Spasiteľovi v murovanom, velebnejšom chráme Božom, nežli to dovčulku konať mohli v drevenej stodole kostolom nazvanej. Že vraj aj oni sú európejskí katolíci, a nie afrikánski zulukafri, ktorí sa musia po drevených šopách modlievať a Spasiteľa v nich ukrývať.

Ja pre moju nebezpečnú nemoc prsovú sklerozu, to jest zapálenie blanu srdca a hlavných nádob krve nemôžem spať, bo nevládzem dýchať, vysím ako poloobesený na šibenici, preto aj mnohé veci nebeské vidím a počujem.

Prvú nedeľu mesačnú, keď u nás veriaci ľud verejnú poklonu a úctu robí Spasiteľovi — bezo mňa, bo ja už nemôžem — po polnoci počul som nebeský telefon zo samých úst Spasiteľových na pána lutišského farára, ktorý takto znel:

«Synu môj! slúžobníku môj! Dokiaľ ma budete ešte zatvoreného držať v potuchlom, drevenom — stodole podobnom — príbytku? Či Ja v Lutišiach nie som ten istý Spasiteľ, ktorý inde vo voľkých chrámoch prebývam? Urob čo môžeš za tvoje chudobné ovečky, by aj ony mňa v lepšom kostole ctíť a mne sa klaňať mohli; vyplň ich túžbu, sbieraj kde čo môžeš. Ja vzbudím verné duše a srdcia milosrdné ku obetám; ver mi, chudoba ňa bude zväčša podporovať.»

V tom sa pán farár prebudil a hneď písal prosbu do «Kreštana», ktorú keď som čítal, umienil som si «lutišského» chudobného Spasiteľa potešiť a malú sbierocku tak zariadiť, ako som to spravil na rovníansky kostol, pre ktorý som tieto minulé týždne z čistého výnosu mojich sošitkov: 30-ročné jubiläum rovníanskému farskému úradu odovzdal 100, to jest sto korún. — Ja som si to tak so sv. Michalom usporiadal, že keď mi odkúpia 200 kúskov po 25 kr. to robí čistý výnos 100 korún, ostatné (300 kúsky) ide na tlačové útraty. Vlastne čistý výnos od každého kúska bol len 10 krajciarov; 15 krajciarov ale stál ma každý exemplár, tak vlastne od 200 kúskov len 20 zlatých by bol býval čistý výnos pre kostol, bol on ale 50 zlatých, t. j. 100 korún, bo mnohí mi viac poslali ako som ja prosil, medzi inými aj jedna slúžobná deva z Prešporku poslala mi 6 korún s tým vyhováraním, že viac nemá! Aké to šlachetné srdce! Polovička pánov mi ale nedala nič; keď aj títo dajú, tak snáď druhých sto korún by bol dostal sv. Michal rovňanský.

To ale Boh tak zaiste sriadil, že tí páni, — ktorí zaiste viac majú v pugilári nežli chudobná slúžobná — preto nedali sv. Michalovi ešte nič, aby to mohli dať Spasiteľovi na lutišský kostol, a preto úctive prosím, žeby tí páni, ktorých je asi do 80, a ktorí prijali «30-ročné jubiläum», podlžnosť ráčili poslať rovno na farský úrad lutišský. — Ja som aj všetky sošity «jubiläuma» mojeho ako vlastnosť daroval tiež lutišskému kostolu. Kto by teda chcel dať almužnú a pritom si tú knižočku aj čítať, nech si takú žiada u úradu farského: *Lutissa*, o. pošta Ó-Besztercze. Trencsén megye. — Nemusia sa viazať práve na 25 krov, pán farár rád prijme aj korunku, a viac ešte radšej.

Niektorí sa na mňa nahnevali, keď som písal, že ja nemám zásluh žiadnych! Ale odvčulku už mám, bo aby rovňanský kostol a lutišský dostať mohli obe, mňa to koštovalo asi 140 korún, čo som musel sám zaplatiť tlačový dlh. Teda už mám aj ja zásluhy — myslím, že sa už tí niektorí páni nebudú na mňa hnevať, snáď sa aj tešiť budú, že som prišiel k zásluhám, s ktorými sa už aj ja honosiť smiem. Boh ma aj požehnal: práve som z Ameriky z Olyphantu dostal 80 korún honorár čo som do novín písal «Listy z pekla a z neba». Akurátne v príhodný čas som to dostal, bol som v súroch, lekár a apatieka z toho účas berú tiež. Jako vie Pán Boh potešiť. Škodu mi vynahrádila Amerika. Pán Boh zaplať!

Páni dajte teda a bude vám dano.

Snáď zdravie, bo iná milosť; neviete kde a kedy.

Zaosek.

Zo Spišskej Magury.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Prevelebný Pán Redaktor!

Ráčte tento môj dopis, keďže ho za hodný uznáte, v «Kresfanovi» uverejniť.

V celej Spišskej Magure najkrásnejšie slávil 25-ročné pápežské jubiléum Leva XIII. v Mafašovciach. Vo štvrtok večer celá dedina bola osvetlená; dietky aj starší spievajúce tiahli čez dedinu. Vo štvrtok večer a celý piatok z mažiarov strieľali a s tým oznámili celej doline vznesený význam toho veľkého dňa. Kostol a faru pápežské a národné zástavy zdobily. Počas slávnostnej sv. omše, na ktorú dietky pod zástavou išli zo školy, bol kostol celkom preplnený, ani v najväčší sviatok. V piatok bol u mafašovského dekana Jakuba Hillaya skvostný obed, na ktorom takrečeno všetci magurskí pánovia bez rozdielu vierovyznania brali účasť. Pri obede pán dekan v latinskej reči povedal pekný prítok na sv. Otca, po ňom ešte viacerí zas v uhorskej reči. Po obede školské dietky pekné maďarské a slovenské piesne spievali pri fare. Mafašovčanom zaiste dlho bude v pamäti ten veľavýznamný sviatok.

Stará Ves tiež bola vo štvrtok večer pekne osvetlená, aj židia si svoje obloky osvetlili. Hasičská hudba tiež vyjavila svoju úctu naproti svätému Otcovi a to tým, že večer hrajúc išla čez celú obec. Na slávnostnej sv. omši i hlavní slúžny a iní úradníci boli prítomní. Pod svätou omšou spievali vo štvorhlase piesne pod vedením staroveškého učiteľa Vadovského. Tamojší «Katolícki Kruh», ktorý jednúc — kým tam kaplán bol — tak krásne prekvitol, nezadržal žiadnu slávnosť, lebo — žiaľbohu — zaniknul. Teraz niet, kto by sa oň staral. To je veru smutno!

Aj v Richvalde slávil pekne tento deň. Vo štvrtok večer bola fara veľmi krásne osvetlená. V piatok bol kostol mnohými vencami ozdobený a tiež aj valne navštevovaný. Pred sv. omšou bola kázeň o pápežstve a o svätom Otcovi Levovi XIII-tom. Pod sv. omšou dievčatá pekne spievali pápežskú pieseň: «Nad hrobom sv. Petra».

Podobne slávil tento zriedkavý radostný sviatok aj v iných maguranských obciach. Tak sa aj patrilo! Námestník Kristov od nás všetkých tú najväčšiu úctu zasluži!

Eudomil.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kresťan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

Úctive prosíme všetkých našich čitateľov a čitateľky «Kresťana»; zvlášte ale «Posla Svätého Antona» predplatiteľov, by dojdene im čísla, ktoré v tieto dni rozposlali sme každému predplatiteľovi na miesto jedného dve ráčili rozdať medzi svojich známich, žeby týmto dopomohli nám čím väčší počet predplatiteľov získať. Nech tedy každý kto môže v záujme nášho podniku, vykoná to, aby novinky naše rozširoval.

Jeden drotár, Pelváš. Dopis došiel pozde. Pán Boh Vám len pomáhaj i s Vaším úctihodným p. dekanom. Tešíme sa tomu so srdca, keď váš «Potravný spolok» dost jako hmotne tak aj duševne postupuje.

Jeden verný ľudák. Lutujeme, že dopis Váš uverejnený nemohol byť v tomto čísle. Hľa, teraz to vidíte drahý p. Brat, že keď človek rezko stupa na prsti toho, ktorí ho chce prekaziť v prisluchajúcom jeho práve, predsa ho nemôže, lež musí podať zákonom mu potvrdeným to právo sám, ktorý si žiadajú občania. Veru by už raz bol čas, by tí naši ľudáci mohli sa takto všade postaviť a žiadať to, čo je nám právom a zákonom dané. Avšak darmo tam človek môže hrdlo svoje napínať, kde panuje ten «alkoholizmus» tá nemoc, nad ktorou rozprestretá je židovská sieť koubikov, z pod ktorej silou mocou musí fahať našich ľudí, by sa zpod nej odstránili. Preto pán Brat, bráňte na koľko Vám možné ten tak biedni národ, ktorí je tak nespravodlivo mnohokrát od tých kazárov židov, jako duševne, tak aj hmotne klamom a násilím do tej najväčšej biedy, psoty a mizerie uvrhnutí. Bďte o to, aby v krátkom čase dobyť ste sa mohli aj národného povedomia, vzdelania a do dobre vicibreného kresťansko náležite smýšľajúceho rozumu a ducha. Privolávame Vám «Pán Boh Vás poteší!»

Organista L. R. Myslíme, že snád nepripíšete nám malej horlivosti, keď dopis Váš ani v tomto čísle uverejniť sme nemohli. Na budúce hladieť budeme tým lepšie sa pokusiť, aby v budúcom čísle nevystal.

Fraňko Rašlik, Pudmerice. Dobro urobíte, keď objednáte si u knihkupca v Turč. Sv. Martine «Rukoväť» od dra Sám. Czambela, ktorá bude dobrým pôžitkom nie len pre Vás, lež i pre Vaše dietky. Na spomenutú knihu odpovieme Vám dopisnicou.

Všetkovidel. Či na toľko ste u vás zaostali, že ani slovenské devy a ženičky na spomenutej... nemohli účinkovať. No dost žalostná zvesť je to, keď radšej sebe zavoláte takú «Pifpafkovú» než Vám rovnú slovenku. Dopis odložíme si na budúce.

Rybárik. V budúcom čísle.

Jeden z farníkov. Pre veľkú zásobu dopisov o tej «Slávnosti» mnohé vystať museli — a tak aj Váš sme vynehali.

Kamenčianska občianka. Snád mnohokrát ste zbadali v odkazoch red., že bezmenné dopisy neuverejňujeme.

B. policajt. Došlo pozde. Úprimne povďační Vám budeme, keď nás častejšie takými drobnými prácami poctíte.

Priateľ ľudu. V budúcom čísle.

Jeden pokus nech urobí každý s povestným *Fellerovým Elsa-Fluidom*. Tento mimoriadne príjemne voňajúci prostriedok už mnohým ľuďom vrátil zdravie, ktoré považovali už za ztratené. Obdivuhodným účinkom pomáha rýchle a isto lieči skoro všetky choroby, jako zimnicu, rheumu, bolenie prs a zubov, žalúdočnú nemoc, koliku, trhanie, kašeľ, influencu atď., 12 flášiek, 6 alebo duplovaných flášiek za 5 korún franko pošle lekárňa *Eugena V. Feller*a, Stubica, Templom-utca 18.

Kto má knihy do daru?

Prosíme všetkých šlachetných ľudomilov, ktorým leží na srdci osveta kresťanská chudobných delníkov budapešťanských, aby ráčili láskave pripomocť nám ku založeniu primeranej knižnice pre «Budapešťanský katolícky delnícky kruh». Kruh tento sl. vládou potvrdený započal už účinkovanie svoje: objednal si miestnosť za 600 korún a členovia jeho ochotne prichádzajú po nedielkách k rozhovoru a prednáškam v duchu kresťanskom držaným. Ale príspevky členovské sú tak skromné, že z nich nemožno nám založiť knižnicu a vôbec pri chudobe našich tunajších rodákov-robotníkov odkázaní sme na priazeň každej šlachetnej duše, ktorá i v tom slovenskom robotníkovi vidí človeka a katolíka Kristu verného. Kto tedy máte snáď zbytočné pre seba knihy náboženské a mravnopoučné v reči slovenskej alebo v reči maďarskej písané, ráčte tiež doposlať na nižšieudatú adresu. Kto chce sa smlouvať nad našimi tunajšími bratmi, nachodiacimi sa v biednom postavení bez práce, a chcel by daktorým halierom prispieť týmto polutovaniahodným bratom našim ku pomoci: ráčiž milodary svoje tiež na túto doposlať adresu: *Edvard Sándorfi, Budapešť, VIII., Tavaszmező u. 19.* Miestnosť súkromná spolku nášho je: Budapešť, VIII., Práter u. 33., kde však poštové zásielky — krome novin — neodobierajú sa.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecnosť, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klg. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 8·45—8·20 kor., peštianska 8·40 8·00 kor., z Báčky 8·05 kor., banátská 8·10—8·30.

Jačmeň: na krm 6·15—6·10 korún, do pálenice — kor., na várku — kor.

Otruby. po 50 kil.: drobné 4·20 korún, hrubé 4·50 korún.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 9·75—11·00 brnavá 7·50—7·75, pestrá 9·25—10·00, drobná 9·70—8·95, cúdená 11·50—. *Hrach:* 9·50—12·00, lúpaný 20·——. *Šušovica* horšia 7·00—10·00, lepšia 15·00—17·—. *Mak:* 26·00—29·50, všetko po 50 klg.

Petrolej trojkrížový 45·00, dvojkrížový 38·00 zl. 50 klg. netto.

Sviňská masť 50·00—50·50, Slanina $\frac{8}{100}$ 48·— $\frac{4}{100}$ 48·75—, udená dobrá slanina 48·50— po 50 klg.

Spisy redakcii zaslané.

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 h.

Časy naše sú už predsa na tolko pokročilé, že aj roľníci budú museť nie len dľa starých zvykov obrábať si polia svoje, lež použiť všetko to, čo novšia doba k rozumnejšiemu hospodáreniu nám poskytuje. Kto nechceš zaostať, obstaraj si knižočku túto, z nej sa mnohému poučíš.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 strankách s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlivo pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostalí, odporúčame čo najvreljšie túto dobrú knižočku priateľom ľudu do pozornosti.

Zábavné a poučné knižky sú tie najlepšie a najlacnejšie knižky, ktoré sa kedy pre slovenský ľud písaly a tlačily. Každá knižka je na 160 strán hrubá a obsahuje mnoho zábavných povestí, rozprávok, básní, pesničiek, ňartov a poučných článkov o hospodárstve, priemysle, o zákonoch, o domácnosti atď. V knižkách sú i obrázky. Tieto knižky vychodia štyri rázy do roka, a síce v novembri, decembri, februári a marci po jednej. Na všetky štyri knižky môžete sa odrazu predplatiť tak, keď pošlete 1 korunu na adresu: Administrácia «Ľudových Novín» v Turčianskom Sv. Martine (Turócz Szt. Márton). Kto sossbiera 10 predplatiteľov a do 1-ho januára 1903, pošle ich adresy i s predplatkami na horeudatú adresu, ten dostane zadarmo všetky štyri knižky!

Dedinský hasič od Zaoska. Poučnozábavná rozprávka s obrazom. Cena 20 hal. Kto objedná naraz 20 kusov, dostane ich za polovičnú cenu. Kto si knižočku už objednal, peniaze poslal, knižočku ale nedostal, nech to odpíše terajšiemu majiteľovi: «Rózsa Kálmán a manžel. Budapešť, VIII., Szentkirályi-u. — a dostane na miesto objednanej a vyplatenej už knižky dve.

Aj «*Vybrané Spisy Humoristické Zaoska*» dostať u Kolomana Rózsua (Budapešť, VIII., Szentkirályi-u.) asiće za 1 korunu. To sú všetko veľmi veselé, ale aj veľmi poučné spisy. Dýcha z nich samá mravnosť a nábožnosť. Kto chce mať skvostne viazanú knižku túto, nech pošle 2 kor. ale čím skorej.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIV. číslo 1. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Noviny Malých s mnohými obrázkami vychádzajú do roka osemkrát počnúc od októbra až do mája každého 15-ho. Rediguje Ján Bežo v Senici. (Szenicz, Nyitram.)

Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti. Z maďarského preložil Jozef Buckta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v knihtlačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

Sv. Izidor čo príklad sedliakov, dľa Jána Petra Toussaint, podáva dr. Jozef N. Janda, farár Černianský a profesor. K dostaniu v tlačiarňi u Juliusa Zhorella vo Veľkých Topolčanoch.

Časopis museálnej slovenskej spoločnosti. Ročník V. Číslo 6. Rediguje A. Sokolík, tajomník. Tlačou knihtlačiarstvo účastinárskeho spolku v Turčianskom Sv. Martine (Turócz Szent Márton).

Dennica. Ročník VI. Číslo 1. Vychádza raz za mesiac. Rediguje Terezia Vansová na Pile, o. p. (Tiszolez). Preplatná cena na celý rok 2 koruny. Dennica je ženský časopis pre poučenie a zábavu.

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 fill., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snáh mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco zamene- nie a nazpät prijatie je pod tou výnimkou dovolené jestli sa na po tové útraty vynahradia. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

Kto má bolavé nohy,

nech sa obráti na **Ondreja Šulgan** (Megye-ház-utca 10) v Nitre bidliaceho, ktorý skrze svoj ortopédičný prax schopný je na jakúkoľvek chybnú nohu patričnú zaobuv vyhotoviť. Odo mňa ďalej bivajúcim stojím ku službám lebo osobitne, alebo dľa mne poslanej zaobuve predošle vyhotovenej. Konečne dokonále rozumiem sa aj ku odliatiu nôh z gypsovej massy.

S úctou

Ondrej Šulgan.

Na čas pôstu!

Liptovskú bryndzu v uznane najlepšej jakosti odporúča

Peter Makovický v Lipt. Ružomberku.

Najlepšia kosa na svete je „kosa z delovej ocele generála Devetta“,

ktorá je z najvýbornejších kovov složená, shotovená je z najlepšej a najvýbornejšej delovej ocele, a s takou umeleckou vedou je dvojnásobne zahartovaná, že jej možnosť vzdorovania stojí na najvyššom stupni a prevyšuje všecko, čo sa v tomto obore nachodí.

Ochranná známka.

Jediný zadovažujúci prameň je

PAVEL SOHR, v SOMOGY-SZILL-E,

ku ktorému majú sa zaslať všetky dopisy a objednávky, týkajúce sa kôs generála Devetta

Pri objednaní 5 kusov poštové výdavky znáša dielňa. Pri objednaní 10 kusov tiež dielňa znáša poštové výdavky a k tomu jednu kosu ešte zdarma zašle. — Za každú kosu z delovej ocele generála Devetta dielňa ručí a nezodpovedajúcu kosu dielňa bez všetkých útrat začaruje (ale zo skúsenosti vieme, že medzi 1000 kusami sa ani jedna zlá nenachodí).

Objednávky sbierajúcim dáme osobitnú vzáctnu výhodu.

S kosou z delovej ocele generála Devetta pri jednom brúsení možno na diaľku 250—300 krokov kosiť. Jedno nakovanie dostačí na viac dní. Kosa z delovej ocele generála Devetta zhotovená je po ruke jedného riadneho kosca, vykovaná a vyprobovaná zašle za so zárukou. Preto nech si nikto do tých čas kosu neobjedná, kým si od výš menovanej firmy obrázkový cenník nežiadal, ktorý zdarma za mu zašle.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Diamantová ocelová britva s trojročnou zárukou za 1 zlatý 50 krajciar. Cenná britvová pošva zdarma.

OCHRANCA ŽIVOTA.

Skutočná udalosť života. — Rozpráva Andrej Fabian v Turkeve.

Odkedy je svet svetom, nikto ešte tak nezkušil ošoh čítania, ako môj otec, ktorý bol fažko nemocný a že je teraz zdravý, môže ďakovať len tomu, že vie čítať.

Osem rokov sa trápil môj otec na **žalúdkový krč, črevové neduhy, na málokrevnosť, každý rok ho napadla červienka a pritom klopanie srdca.** Toto boli jeho vnútorné choroby. Lež trpel nebokrak aj na strašné zovnútorne neduhy. Ohavne ho trápili **lámka a rheuma, bolel ho driek,** mal strašné lupanie a nebolo mu žiadnej pomoci. Už-už vzdal sa toho, aby vyhazoval groše na lieky, do perin zakrútený celý deň sedel pri kachloch a čítal z modlitebnej knižky a z kalendárov. Naraz vám zkríkne:

— To je ono!...

— Čo? — pýtali sme sa ho.

— To je ono! — opakoval starec a ukazoval na jednu

poviedku s nápisom **«Tajomstvo jedného starca»**, v ktorej istý Stefan Szabó vypráva, že už žiadon liek na svete nemohol mu pomôcť, konečne sa obrátil ku chýrečnému **Fellerovmu «Elsa-Fluidu»**, z lekárne **Eugena V. Feller**a v **Stubici**, Kirchengasse č. 18. (záhrebská stolica), ktorý nielen jeho vyliečil, lež ešte aj mnohých iných ľudí v obci. Nechceli sme pokaziť nášmu úbohému otcovi jeho dobrú vôľu a na jeho žiadosť dali sme mu doniesť z lekárne ku sv. Trojici **Eugena V. Feller**a v Stubici, Kirchengasse č. 18. za 5 korún 12 flášiek toho «Elsa-Fluidu», lebo menej nepošle.

Pán lekárnik na poštovú dobičku poslal nám jeden tucet flášiek Elsa-Fluidu a pripojil k nemu aj návod o upotrebení, z ktorého sa dozvedeť, ako treba liek užívať. Poštu zaplatil on sám.

Za 14 dní každú hodinu 20 kvapiek vypil môj otec v mlieku z tohto voňavého «Elsa Fluidu» a každé ráno a každý večer sa dobre natrel týmto «Elsa-Fluidom». Od 9.

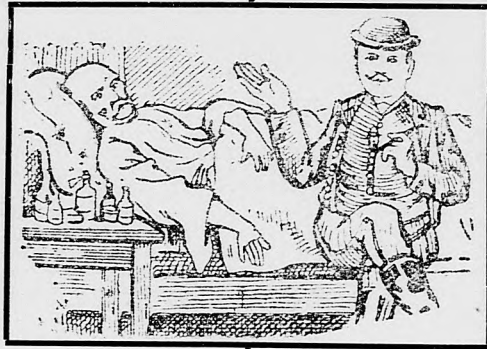
dňa sa lepšie cítil a začal už aj chodiť, o dva týždne ale bol už úplne zdravý.

V dedine a na okolí sa onedlho každý dozvedel, že môj otec je zdravý. Všetci si objednali **Fellerov Elsa-Fluid** a div-divúci, každému osožil. Tu len niekoľko pádov chcem pripomenúť: Štefan Dandár následkom svojej staroby mal **slabý zrak**, už skoro oslepnul a preto začal užívať Fellerov Elsa-Fluid. O šesť týždňov mal taký zrak, ako mladý človek. Ján Velký a ešte iných 20 ľudí mali **klanie, bolenia drieku**, bolela ich **hlava a kríže**, veľmi **kašľali**, mali influencu a Fellerov Elsa-Fluid všetkých vyliečil. Žena Karola Erösa mala **závrat**, bolely ju **prse** a mala **horúčku**. Gazdina pána farára dostala na tvári **otvar**, na nohe mala zastaralú ranu, **bolel ju krk**. Ondrej Zázvorka a jeho šestoro detí trpelo na **žltáčku, žaludkové neduhy**, mali **ztvrdnutie stolice a hlísty**. Fellerov Elsa-Fluid tak tieto ako aj všetky iné nemoce úplne vyliečil.

Elsa-Fluid stal sa ustavične viac chýrnejším, chudobní ľudia poskladali svoje groše a mnohí si objednali dohromady **4 tucty za 16 korún**, aby im to takto lacnejšie vyšlo. Tento liek osoží aj drúbéži a ošipaným. Môjmu starému otcovi nedalo pokoja, ako by mohol preukázať svoju vďaku pánu Eugenoví V. **Fellerovi**, ktorému mohol ďakovať celé svoje zdravie. Keď raz prišiel z kostola, povedal mi takto: To môžem čítaniu ďakovať, že som v kalendári na tento dobrý liek prišiel, ktorý bol ochrancom môjho života, sadni si teda syn môj a napíš lekárnikovi Fellerovi,

ako som bol chorý ako mi pomohol **Fellerov Elsa-Fluid** a aby nešanoval groše, ale aby dal vytlačíť do novin a do kalendárov, nech vie celý svet, aký výtečný liek je jeho Elsa-Fluid.

Vy, milí čitatelia, keď si chcete dať doniesť Elsa-Fluidu, takto adressedujte:

EUGEN V FELLER, lekárnik v Stubici, Kirchengasse c. 18. (Záhrebská stolica.)

Daj Pán Boh, aby sa tento zázračný liek nikdy neminul a každému tak výsledne osožil ako môjmu, starému otcovi.

Pravý **Fellerov ELSA FLUID** musí na všetkých úpravách a na každej fláške nosiť takúto ochrannú známku, jaká je tu znázornená s menom «Elsa» a podpisom **«Feller»**, preskúmaný a odobrený zdravotníckou vrchnosťou. Na výstavách v Paríži, v Ríme, v Londýne, v Nizze a v Berlíne **Fellerov «Elsa-Fluid»** vyznačený bol zlatou medailou, krížom a čestnou diplomou. Objednávať si Fellerov «Elsa-Fluid» len poštovou dobičkou alebo na vopred zaslané peniaze.

Nielen nemocní, lež i zdraví si objednávajú **«Fellerov»** Elsa-Fluid k posilňovaniu nervov, k občerstveniu a k okrášleniu kože, k umývaniu hlavy proti šupinám, plnntiu vlasov a môže sa upotrebiť ako parfín pre chýžu.

Stojí **spolu** i s portom, škatulou a úpravou **1 tucet (12 flášiek) 5 kor., 2 tucty (24 flášiek) 8 kor., 60 halierov, 3 tucty (36 flášiek) 12 kor. 40 hal., 4 tucty (48 flášiek) 16 kor.,** franko všade.

Každému vďačne odpíšem, že som už bola 20 rokov chromá a zachránil ma jedine Fellerov

„Elsa-Fluid“

tak píše

Michalova Stácova
z B. Szarvasu 1901.

Kto chce dostať pravý **Fellerov Elsa-Fluid**, nech objedná listovne a jasno napíše adresu jediného dorábatela:

Eugen V. Feller,

majiteľ lekárne ku «Svätej Trojici» a dvorný dodavateľ jeho cis. a kral. vysosti princa Filipa Bourbona.

STUBICA, Kirchengasse číslo 18. (Záhrebská stolica.)

Hlavný sklad v Budapešti: u lekárnika **Jozefa Töröka**, Kráľovská ulica č. 12. v lekární **Eggera**, Váci-körút č. 14. a v lekární **Belu Zoltána**, Nagy-korona ulica č. 23

Kto miluje svoje zdravie, nech si objedná podivuhodný liek Fellerov

„Elsa-Fluid“

píše

Štefan Juhász,
z Dnnaöldváru.